

cebat in tenebris, et eam tenebræ non comprehendebant. Venit ergo in carne, carnis vitia mundaturus. Venit in medicinali terra, unde curaret interiores oculos nostros, quos exterior nostra excæcaverat terra : ut eis sanatis, qui fuimus antea tenebræ, lux efficiamur in Domino; et non jam lux in tenebris luceat præsens absentibus, sed appareat certa cernentibus. Ad hoc processit sponsus de thalamo suo, et exultavit ut gigas ad currendam viam¹. Speciosus ut sponsus, fortis ut gigas, amabilis et terribilis, severus, et serenus, pulcher bonis, asper malis. Manens in sinu Patris, implevit uterum matris. In quo thalamo, id est, Virginis utero, natura divina sibi copulavit humanam : ubi Verbum caro factum est pro nobis, ut a matre procedens, habitaret in nobis; ut ad Patrem præcedens, ubi habitemus præparet nobis. Hunc ergo diem læti solemniter celebremus; et æternum diem, per eum qui nobis æternus in tempore natus est, fideliter exoptemus.

SERMO CXCVI².

In Natali Domini, XIII.

I. HODIERNUS dies Natalis Domini nostri Jesu Christi nobis festus illuxit. Natalis dies, quo natus est dies. Et ideo hodie, quia ex hodierno crescit dies. Nativitates Domini nostri Jesu Christi duæ sunt; una divina, altera humana : ambæ mirabiles; illa sine femina matre, ista sine viro patre. Quod ait sanctus Isaias propheta, « Generationem » ejus quis enarrabit³? » ad ambas generationes referri

¹ Psal. XVIII, 6. — ² Alias de Diversis 59. — ³ Isai. LIII, 8.

potest : Quis digne enarret generantem Deum? Quis digne enarret virginis partum? Illud sine die, hoc certo die : utrumque sine humana æstimatione, et cum magna admiratione. Illam primam attendite generationem : « In » principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et » Deus erat Verbum¹. » Cujus Verbum? Ipsius Patris. Quod Verbum? Ipse Filius. Nunquam Pater sine Filio. Et tamen qui nunquam sine Filio, genuit Filium. Et genuit, et non cepit. Sine initio generato nullum est initium. Et tamen Filius, et tamen genitus. Dicturus est homo : Quomodo genitus, et non habet initium? Si genitus, habet initium : si non habet initium, quomodo genitus? Quomodo, nescio. Quæris ab homine quomodo sit genitus Deus? Interrogatione tua laboro : sed Prophetam appello : « Generationem ejus quis enarrabit? » Veni mecum ad istam generationem humanam, veni mecum ad istam, in qua se ipsum exinanivit formam servi accipiens : si forte vel ipsam capere possimus, si forte vel de ipsa aliquid loqui valeamus. Etenim quis capiat, « Qui cum in forma » Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis » Deo²? » Quis hoc capiat? quis hoc digne cogitet? Cujus mens hoc audeat perscrutari? cujus lingua audeat pronuntiare? cujus valeat cogitatio capere? Interim hoc omittamus : multum est ad nos. Ut autem non multum esset ad nos, « Semetipsum exinanivit formam servi acci- » piens, in similitudinem hominum factus. » Ubi? In virgine Maria. Inde ergo aliquid loquamur, si forte possumus. Angelus nuntiat, virgo audit, credit, et concipit. Fides in mente, Christus in ventre. Virgo concepit, miramini : virgo pererit, plus miramini : post partum, virgo permansit. Generationem ergo istam quis enarrabit?

II. Dico quod vos delectet, charissimi. Tres vitæ sunt

¹ Joan. 1, 1. — ² Philip. II, 6.

in Ecclesia membrorum Christi : conjugalis, vidualis, virginalis. Quia ipsæ vitæ, ipsæ pudicitiae futuræ erant in sanctis membris Christi; omnes istæ vitæ tres attestatæ sunt Christum. Prima, conjugalis : quando Maria virgo concepit, Elisabeth uxor Zachariæ et ipsa conceperat; hujus Judicis præconem ferebat in utero¹. Venit ad eam sancta Maria, tanquam ad cognatam suam salutandam. Exultavit infans in utero Elisabeth. Ille exultavit, illa prophetavit. Habes attestantem pudicitiam conjugalem. Ubi vidualis? In Anna. Audistis modo cum Evangelium legeretur, quod esset sancta prophetissa vidua octoginta et quatuor annorum, quæ septem annis vixerat cum viro suo²; frequentans templum Domini, serviens in orationibus nocte et die. Et ipsa vidua agnovit Christum. Vidit parvum, agnovit magnum. Et ipsa attestata est. Habes et in ista vitam vidualem. In Maria, virginalem. Eligat sibi quisque de istis tribus quam voluerit. Qui præter istas esse voluerit, in membris Christi esse non disponit. Non dicant conjugatæ: Nos ad Christum non pertinemus. Habuerunt maritos sanctæ fœminæ. Non se extollant virgines. Quanto magnæ sunt, humilient se in omnibus. Omnia exempla salutis proposita sunt ante oculos nostros. Nemo exorbitet. Nemo præter uxorem : melius sine uxore. Si pudicitiam conjugalem quæris, habes Susannam : si vidualem, habes Annam : si virginalem, habes Mariam.

III. Dominus Jesus homo esse voluit propter nos. Non vilescat misericordia : jacet in terra Sapientia. « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum. » O cibus et panis Angelorum : de te implentur Angeli, de te satiantur, et non fastidiunt : de te vivunt, de te sapiunt, de te beati sunt. Ubi es propter me? In diversorio angusto, in pannis, in præsepio.

¹ Luc. 1, passim. — ² Id. 11, 36.

Propter quem? Qui regit sidera, sugit ubera : implet Angelos, fatur in sinu Patris, tacet in sinu matris. Sed locuturus est competente ætate impleturus Evangelium nobis. Propter nos passurus, propter nos moriturus, ad exemplum præmii nostri resurrecturus, ante oculos Discipulorum in cœlum ascensurus, ad iudicium de cœlo venturus. Ecce qui in præsepi jacebat, diminutus est, sed non perdidit se : accepit quod non erat, sed mansit quod erat. Ecce habemus infantem Christum, crescamus cum illo.

IV. Satis hæc sint Charitati Vestræ. Quia multos hic video propter solemnitatem, oportet ut dicam. Kalendæ Januariæ venturæ sunt. Christiani estis omnes; Deo propitio, Christiana est civitas. Duo genera hominum hic sunt, Christiani et Judæi. Non fiant illa quæ odit Deus : per lusum iniquitas, per jocum improbitas. Non ibi faciant homines Judices, ne veniant in manus veri Judicis. Audite, Christiani estis, membra Christi estis. Cogitate quid estis, cogitate quanti empti estis. Postremo si vultis scire quid facitis, ego eis dico, qui faciunt. Nolite ad injuriam vestram referre, quibus ista displicent : eis dico qui faciunt, et quibus placent. Vultis nosse quid facitis, et qualem tristitiam nobis ingeritis? Faciunt illud Judæi. Vel sic erubescite, ne fiat. Natali Joannis, id est, ante sex menses, (tot enim menses inter se habent præco et Judex,) de solemnitate superstitionis pagana, Christiani ad mare veniebant et ibi se baptizabant. Absens eram : sed sicut comperi per disciplinam Christianorum presbyteri permoti, quibusdam dignam et ecclesiasticam disciplinam dederunt. Murmuraverunt inde homines, et dixerunt quidam : Quantum erat ut indicaretur nobis? Si ante præmoneremur, non faceremus. Ipsi præmonuissent presbyteri, non fecissemus. Ecce episcopus præmonet, moneo, prædico,

denuntio. Audiatur episcopus jubens, audiatur episcopus monens, audiatur episcopus rogans, audiatur episcopus adjurans. Adjuro per ipsum qui hodie natus est, adjuro, obstringo, nemo faciat. Ego me absolvo. Melius est ut monens audiar, quam tristis sentiar.

SERMONIS CXCVII.

De Kalendis Januariis, contra Paganos.

FRAGMENTA,

Reperta in Bedæ et Flori collectione in Paulum.

Ad Rom. cap. I.

I. « REVELATUR enim ira Dei de cœlo super omnem impietatem¹. » Quorum, nisi et Judæorum et Gentium? Sed ne diceretur: Quare super impietatem Gentium? Nunquam enim gentes legem acceperunt et prævaricatores facti sunt? Recte revelatur ira Dei super Judæos, quibus data est lex, et eam observare noluerunt: Gentibus autem non est data. Intuemini, fratres, et intelligite quomodo omnes reos ostendit, et omnes salutis indigere ac misericordiæ Dei. « Revelatur enim ira Dei de cœlo super omnem impietatem et injustitiam hominum, eorum qui » veritatem in iniquitate detinent. » Videte quemadmodum non dixerit: Non habent veritatem: sed « Veritatem, inquit, in iniquitate detinent. » Et quasi quæreret dicens,

¹ Rom. I, 18.

Quomodo possunt habere veritatem, qui legem non acceperunt? Sequitur, « Quia quod notum est, inquit, Dei, » manifestum est in illis. » Et quomodo potuit manifestum esse in illis quod notum est Dei, qui legem non acceperunt? Sequitur, et dicit: « Invisibilia enim ejus a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus et divinitas¹. » Utique subaudimus, intellecta conspicitur. Cur enim attendat opera, et non quærat artificem? Attendis terram fructificantem, attendis mare plenum animalibus suis, attendis aërem plenum volatilibus, attendis cœlum fulgere stellis, et cætera, et non quæris tanti operis artificem? Sed dicis mihi: Ista video, illum non video. Ad ista videnda corporis oculos dedit, ad se videndum mentem dedit. Neque enim in animam hominis vides. Sicut ergo ex motibus et administratione corporis animam, quam non vides, intelligis: sic ex administratione totius mundi, et ex regimine ipsarum animarum intellige Creatorem. Sed parum est intelligere. Nam illi intellexerunt: et vide quid ait Apostolus: « Quia cognoscentes Deum, non sicut Deum magnificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum. » Quo merito, nisi superbiæ? Nam vide sequentia: « Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt². » Non enim debebant sibi arrogare quod ille donaverat, nec se jactare ex eo quod non a se ipsis, sed ab illo habebant. Quod illi utique reddendum fuit, ut ad hoc tenendum quod videre poterant, ab illo sanarentur qui dederat ut viderent. Si enim hoc facerent, humilitatem servarent, et possent purgari, atque illi beatissimæ contemplationi cohærerent. Quia vero superbia erat in eis, interposuit se falsus et fallax et superbus, qui eis promitteret quod per

¹ Rom. I, 19, 20. — ² Ibid. 21, 22.

partes nescio quas superbæ purgarentur animæ illorum, et fecit cultores dæmoniorum. Inde sacra omnia quæ celebrantur a paganis, quæ valere dicunt ad purgationem animarum suarum. Et audi Apostolum consequenter hæc dicentem, quia pro mercede superbæ ista receperunt; quia non sic honorificaverunt Deum, ut honorificandus est Deus. « Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei » in similitudinem imaginis corruptibilis hominis¹. » Jam simulacra sunt. Et ista quidem omnium Græcorum aliarumque gentium, quæ similitudinem hominum habet. Quia vero non est major et superstitiosior idololatria quam Ægyptiorum; nam Ægyptus perfudit mundum figmentis talibus, qualia deinceps dicit Apostolus: cum dixisset: « In similitudinem imaginis corruptibilis hominis; » addidit, « et volucrum, et quadrupedum, et serpentium. » Numquid enim, fratres, in aliis templis vidistis simulacrum capite canino vel taurino, cæterorumque animalium irrationabilium figmenta? Hæc enim idola Ægyptiorum sunt. Utrumque enim genus complexus, ait Apostolus: « In » similitudinem imaginis corruptibilis hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium. Propterea tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis². » Hæc mala eorum, ex impietate superbæ sunt. Ista vero peccata quia de superbia, non solum peccata, sed etiam supplicia sunt. Cum enim dicit: « Tradidit illos Deus, » jam de vindicta est cujusdam peccati, ut hæc faciant. « Qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium³. » Quid est: « Commutaverunt veritatem Dei in mendacium? » In similitudinem scilicet imaginis corruptibilis hominis, » et volucrum, et quadrupedum, et serpentium. » Et ne quisquam eorum diceret: Non simulacrum colo, sed

¹ Rom. 1, 23. — ² Ibid. 24. — ³ Ibid. 25.

quod significant simulacra, subjecit statim: « Et coluerunt, et servierunt creaturæ potius, quam Creatori. » Intelligite prudenter. Aut simulacrum enim colunt, aut creaturam. Qui simulacrum colit, convertit veritatem Dei in mendacium. Nam mare veritas est: Neptunus autem, mendacium factum ab homine, conversa veritate Dei in mendacium: quia Deus fecit mare; homo autem, simulacrum Neptuni. Sic, Deus fecit solem: homo autem simulacrum solis faciendo, convertit veritatem Dei in mendacium. Sed ne dicant: Non colo simulacrum, sed solem colo; ideo dixit: « Coluerunt creaturam potius, quam Creatorem. »

Ex eodem Sermone, Beda et Florus ad 1 Cor. I.

II. SED forsitan dicet aliquis: Etsi ipse humiliter natus est, in Discipulorum nobilitate jactare se voluit. Non elegit reges, aut senatores, aut philosophos, aut oratores: imo vero elegit plebeios, pauperes, indoctos, piscatores. Petrus piscator, Cyprianus orator. Nisi fideliter præcederet piscator, non humiliter sequeretur orator. Non de se quisquam desperet abjectus: teneat Christum, et spes ejus falsa non erit, etc.

Ex eodem Sermone, Beda et Florus ad 1 Cor. III.

III. QUI volebat Simon, nisi laudari in miraculis, extolli superbia? Ipsa enim eum compulit, ut pecunia emendum putaret donum Spiritus sancti. Cui superbæ

contrarius Apostolus, in humilitate manendo, in meridie fervens spiritu, fulgens prudentia, dicit : « Neque qui » plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incremen- » tum dat Deus. » Quia dixerat : « Ego plantavi, Apollo » rigavit, sed Deus incrementum dedit¹. » Et iterum, « Numquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine » Pauli baptizati estis²? » Vide quomodo se coli respuit pro Christo, et non vult se fornicanti animæ ostentare pro sponso. Nonne magnum videtur plantare et rigare? Sed « Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat. » Quo- modo timuit? Non se dicit aliquid ad salutem eorum quos in Christo ædificare cupiebat.

—
Ex eodem Sermone, Beda et Florus ad Gal. I.

IV. NĒC ipse Apostolus voluit in se poni spem, sed in veritate quam annuntiabat. Quod per ipsum dicebatur melius erat, quam ipse per quem annuntiabatur. « Licet » si nos, » inquit. Parum est, audi sequentia : « aut An- » gelus, inquit, de cœlo annuntiaverit vobis aliquid præ- » ter quam quod accepistis, anathema sit³. » Videbat posse falsum mediatorem transfigurare se in Angelum lucis, et aliquid falsum annuntiare. Sicut ergo superbi homines volunt se adorari pro Deo, sibi arrogare quidquid possunt, se nominari, et si fieri potest, Christum ipsum gloria transire : ita diabolus et angeli ejus. Donatum Donatistæ pro Christo habent. Si audiant aliquem paganum detrahentem Christo, forsitan patienter ferant, quam si audiant detrahentem Donato.

¹ 1 Cor. III, 6, 7. — ² Id. I, 13. — ³ Galat. I, 8.

Ex eodem Sermone, Beda et Florus ad Gal. IV.

V. QUĀ IPSE Christus loquitur in sanctis suis, dicente Apostolo : « An experimentum quæritis ejus qui in me » loquitur Christus¹? » Et licet dicat : « Neque qui plan- » tat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum » dat Deus², » non quia se ipsum, sed quia illum in se diligi volebat : perhibet tamen testimonium quibusdam, dicens : « Quia sicut Angelum Dei excepistis me, sicut » Christum Jesum³. » In omnibus ergo sanctis suis ipse est amandus, qui ait : « Esurivi, et dedistis mihi mandu- » care⁴. » Non enim ait : Dedistis illis : sed, « Dedistis » mihi. » Tanta est charitas capitis erga corpus suum.

—
Ex eodem Sermone, Beda et Florus ad Coloss. II.

VI. QUID est Juno? Juno, inquit, est aër. Jam dudum invitabat ut mare coleremus in simulacro Telluris : nunc invitat ut aërem colamus. Elementa sunt ista, quibus mundus iste consistit. Hoc ergo apostolus Paulus in Epistola sua proponens, « Cavete, inquit, ne quis vos de- » cipiatur per philosophiam et inanem fallaciam, secundum » elementa mundi hujus⁵. » Ipsos enim tangebatur, qui quasi prudentibus idola exponunt. Ideo cum diceret « Philosophiam; » in eodem loco ait : « Secundum ele- » menta mundi hujus : » non quasi qualescumque adora- tores simulacrorum, sed quasi doctiores interpretores signorum cavendos esse admonens.

¹ 2 Cor. XII, 3. — ² 1 Cor. III, 7. — ³ Galat. IV, 14. — ⁴ Matth. XXV, 35. — ⁵ Coloss. II, 8.

SERMO CXCVIII¹.*De Kalendis Januariis, II.*

I. ADMONEMUS Charitatem Vestram, fratres, quoniam vos quasi solemniter hodie convenisse conspicimus, et ad hunc diem solito frequentius congregatos, ut memineritis, quod modo cantastis, ne sit lingua perstrepsens corde muto; sed quod sonuistis voce ad aures invicem vestras, clametis affectu ad aures Dei. Hoc enim cantabatis: « Salva » nos, Domine Deus noster, congrega nos de gentibus, ut » confiteamur nomini sancto tuo². » Et modo si solemnitas gentium, quæ fit hodierno die in lætitia sæculi atque carnali, in strepitu vanissimarum et turpissimarum cantionum, in conviviis et saltationibus turpibus, in celebratione ipsius falsæ festivitatis, si ea quæ agunt gentes non vos delectent, congregabimini ex gentibus.

II. Vos certe cantavistis, et adhuc divini cantici sonus recens est in auribus vestris: « Salva nos, Domine, Deus » noster, et congrega nos de gentibus. » Quis potest congregari de gentibus, nisi cum fit salvus? Qui ergo miscetur gentibus, salvi non sunt; salvantur autem qui congregantur de gentibus, salute fidei, salute spei, salute sincerissimæ charitatis, salute spiritali, salute promissorum Dei. Qui ergo credit, sperat, et amat, non continuo salvus dicens est. Interest enim quid credat, quid speret, et quid amet. Nemo quippe vivit in quacumque vita, sine tribus

¹ Alias 7 ex Sirmondianis. — ² Psal. cv, 17.

istis animæ affectionibus, credendi, sperandi, amandi. Si non credis quod credunt gentes, non speras quod sperant gentes, non amas quod amant gentes; congregaris de gentibus, segregaris, hoc est, separaris de gentibus. Nec te terreat commixtio corporalis in tanta separatione mentis. Quid enim tam separatum, quam ut credant illi dæmones deos, credas tu qui unus et verus est Deus? sperent illi inania sæculi, speres tu æternam vitam cum Christo? ament illi mundum, ames tu artificem mundi? Qui ergo aliud credit, aliud sperat, aliud amat, vita probet, factis ostendat. Acturus es celebrationem strenarum, sicut paganus, lusurus alea, et inebriaturus te: quomodo aliud credis, aliud speras, aliud amas? Quomodo libera fronte cantas: « Salva nos, Domine Deus noster, et congrega » nos de gentibus? » Segregaris enim de gentibus, mixtus corpore gentibus, dissimili vita. Et quanta sit ista segregatio, videte, si modo facitis, si modo probatis. Jam enim Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, qui propter nos homo factus est, dedit pro nobis pretium. Itaque suum dedit ille pretium: ad hoc dedit, ut redimat, ut congreget de gentibus. Si autem misceris gentibus, non vis sequi eum qui te redemit: misceris autem gentibus vita, factis, corde, talia credendo, talia sperando, talia diligendo: ingratus es Redemptori tuo, nec agnoscis pretium tuum, sanguinem agni immaculati. Ut ergo sequaris Redemptorem tuum, qui te redemit sanguine suo, noli te miscere gentibus similitudine morum atque factorum. Dant illi strenas, date vos eleemosynas. Avocantur illi cantionibus luxuriarum, avocate vos sermonibus Scripturarum: currunt illi ad theatrum, vos ad Ecclesiam: inebriantur illi, vos jejunate. Si hodie non potestis jejunare, saltem cum sobrietate prandete. Hoc si feceritis, bene

cantastis : « Salva nos, Domine Deus noster, et congrega nos de gentibus. »

III. Itaque multi luctabuntur hodie in corde suo cum verbo quod audierunt. Diximus enim : Nolite strenas dare, date pauperibus. Parum est ut tantum detis, amplius etiam date. Non vultis amplius? vel tantum date. Sed dicis mihi : Quando strenas do, mihi accipio et ego. Quid ergo, quando das pauperi, nihil accipis? Certe non hoc credas, quod gentes credunt; certe non hoc speres, quod gentes sperant. Ecce si dicis te nihil recipere cum pauperi dederis, factus es pars gentilium : sine causa cantasti : « Salva nos, Domine Deus noster, et congrega nos de gentibus. » Noli oblivisci illius præscriptionis, ubi dicitur : « Qui dat pauperibus, nunquam egebit¹. » Oblivus es jam quid dicturus Dominus eis, qui pauperibus dederunt : « Venite benedicti Patris mei, percipite regnum²? » et quid dicitur eis qui non dederint, « Mittite eos in ignem æternum? » Modo qui libenter audierunt quid dixit : cum his certe stant qui non libenter audierunt. Ego nunc Christianis veris loquor. Si aliud creditis, aliud speratis, aliud amatis; aliter vivite, et distantem fidem, spem, et charitatem vestram distantibus moribus approbate. Audite Apostolum commonentem : « Nolite, » inquit, jugum ducere cum infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luminis ad tenebras? quæ pars fidei cum infidei? qui autem consensus templi Domini cum idolis³? » Et alibi dicit : « Quæ enim immolant gentes, dæmoniis immolant, et non Deo. Nolo vos, inquit, socios fieri dæmoniorum⁴. » Ergo Deos ipsorum delectant mores eorum. Ille autem

¹ Prov. xxviii, 7. — ² Matth. xxv, 34. — ³ 2 Cor. vi, 14-16. — ⁴ 1 Cor. x, 20, 21.

qui dixit : « Nolo vos fieri socios dæmoniorum, » voluit, ut ab illis qui dæmonibus servirent, vita et moribus separarentur. Etenim illa dæmonia delectantur canticis vanitatis, delectantur nugatorio spectaculo, et turpitudinibus variis theatrorum, insania circi, crudelitate amphitheatri, certaminibus animosis eorum, qui pro pestilentibus hominibus lites et contentiones usque ad inimicitias suscipiunt, pro mimo, pro histrione, pro pantomimo, pro auriga, pro venatore. Ista facientes, quasi thura ponunt dæmoniis de cordibus suis. Spiritus enim seductores gaudent seductis, et eorum quos seduxerint atque deciperint, malis moribus et vita turpi infamique pascuntur. « Vos autem, sicut dicit Apostolus, non ita didicistis » Christum : si tamen eum audistis, et in ipso edocti estis¹. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino; sicut filii lucis ambulate²; » ut et nos, qui vobis verbum Domini prædicamus, possimus vobiscum et de vobis in illa perpetua luce gaudere.

¹ Ephes. iv, 20. 21. — ² Id. v, 7, 8.